

Purgateátrium. Rendezte: Kovács Ildikó, Tervezte: Dan Fraticiu. 1992. Círóka Bábszínház, Kecskemét

Ölbei Livia

VÉN KAMASZOK, SZEMÉLYESEN

Vitéz László,
Az elásott kincs,
2013. Mesebolt

Miközben Kovács Géza bábművész, bábrendező, a szombathelyi Mesebolt igazgatója a vásári bábjátékhöz fűződő – mély, eltéphetetlen, szépséges – kapcsolatáról beszél, néhány ajtóval odébb, a báb-színház kamaratermében két fiatal színész a *Dobronka cirkusz világszám!* című marionettjátékot próbálja. Ez a lélegző, minden értelemben személyre szabott, eleven hagyomány.

– *Hogyan kezdődött? Őröl-e „első, mindent eldöntő” vásári bábjátékos élményt?*

– A kecskeméti óvónőképzőben találkoztam először magával a bábjátékkal: Báron László tanár úr jóvoltából, aki rendkívül inspiratív személyiség volt, ráadásul kiváló, állandóan kísérletező alkotó. Úgy-hogy, amikor kézhez kaptam az óvodapedagógusi

**A BÁBU SOSEM HAGY CSERBEN: FEJEZETEK
KOVÁCS GÉZA VÁNDORKÖNYVÉBŐL**

diplomát, jelentkeztem az Állami Bábszínház báb-színészképző stúdiójába: amilyen furcsa az élet, Vitéz László-játékot – a Varázsládát – vittem a felvétélre. De nem volt abban még semmiféle tudatosság, nem ért villámcsapásszerű fölismerés, hogy igen, ez az, megtaláltam. A Bábjátékos Kiskönyvtár-sorozatban kerestem szöveget, magam készítettem hozzá egy Vitéz László-figurát, egy ördögfigurát, egy ládát; Báron tanár úr segített abban, hogy a játék létrejöjjön. Ez volt az első találkozásom Vitéz Lászlóval, a vásári bábjátékkal.

– *A '80-as évek elején járunk. Amikor a bábszínész-képzőben tanultál, Kemény Henrikkel akár a bábszínházban is találkozhattál, ugye?*

– Bár mi elég hermetikusan el voltunk zárva a képzés idején, előadásokra természetesen jártunk, Heni bácsit is láttam kisebb szerepekben, bábszínházi időszakában. Aztán sok előadását megnéztem – előlről is, hátulról is. Nagyon zárt világ volt az a bódé, ahova nem sok embert engedett be. Tanítványai nem voltak – vagy nem voltunk elég kitartóak, hogy a tanítványaivá fogadjon bennünket. A bábszínházban különben mi vásári bábjátékot nem tanultunk. A vásári bábjátékról Mészáros Emőkéktől tanultunk – ő sincs már közöttünk –, sokat köszönhetünk neki. Emőke abban is nagy szerepet játszott, hogy Heni hagyatéka valami módon megmaradt.

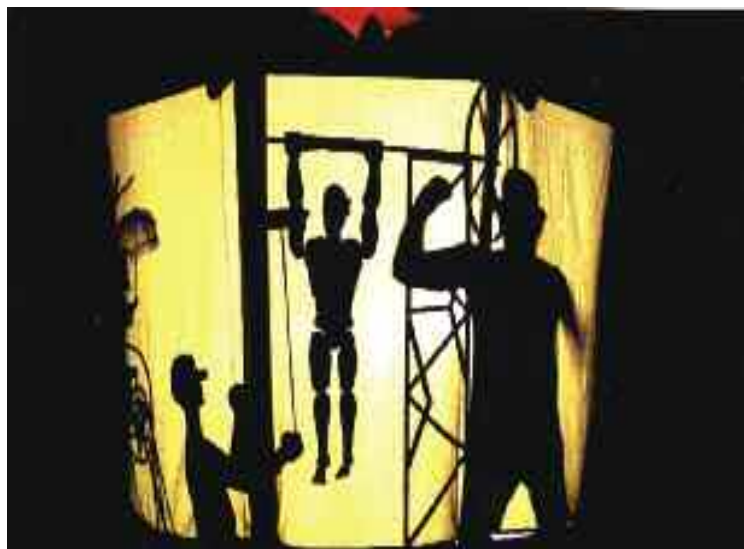
– *A stúdiós képzés után visszatértél Kecskemétre: követtek a Círóka, amely a vezetésed idején lett hivatalos bábszínházzá. Közben működésbe lépett a Maskarás. Gondoltam is, hogy milyen jó volna, ha vezettek volna vándorkönyvet. Persze ez itt és most valójában metafora, de összeszorul az ember szíve, ha olyasmit olvas, hogy mondjuk a Hársfai-Hincz mutatványos dinasztia történetében 1849-ben említődik először, hogy bábjáték is volt a repertoárjában. És ennyi.*

– Pályi Jánossal és Rumi Lacival '85-'86 tájékán hoztuk létre a *Maskarás* együttest, ahol vásári játékokat, utcaszínházi formákat játszottunk. Jól kiélegésztettük egymást mi hármán, nagyon jó, mély barátság alakult ki köztünk; Jánossal már a stúdiós képzés idején. Fantasztikus szabadságélményt, levegőt adott a *Maskarás*. Titokban máig vonz ez az életforma – talán csak nincs elég bátorságom hozzá, hogy éljem is, és ne csak vágyakozzam utána. Kilépvé a báb-színház falai közül, a mindennapi taposómalomból – elég fiatalon szakadtak rám a tagozatvezetéssel, igazgatással járó teendők – a nyári időszak nagy részét akkoriban az utcán töltöttük, bejártuk az országot, Európát, szinte az egész világot. Egy idő után már csak Jánossal ketten – aztán új tagok jöttek, új minőség született. Rangos fesztiválokon vettünk részt – Koreában, Tajvanon –, sok szakmai barátságot kötöttünk, amelyekből máig profitálunk. Azoknak az energiáknak, amiket átadtunk a közönségnek, rendszerint a sokszorosát kaptuk vissza – és ezt megtapasztalni újra meg újra csoda volt számunkra. Vándorkönyvet nem vezetünk, bár praktikus okokból talán nem ártott volna – a hőskorban leginkább üzleti szempontból volt rá szükségük a mutatóanyagoknak. Nekem gyomorütések az évszámok, nem igazodom el közöttük. Ami már mögöttem van, ami már megvolt, azzal nem tudok mit kezdeni. Nincs archívumom, nem gyűjtök fotókat, nem kapaszkodom az emlékeimbe. Azzal tudok mit kezdeni, ami itt van, vagy ami még előttem áll.

– *A vásári bábjátékost egy-egy figura egész életén át elkíséri – bár ez némiképpen ellentmond a mai báb-színházi működésnek. De neked is van egyszerű, mély vásári játékod: a Vásártér – és ez egyszerre a múlt, a jelen, sőt a jövő.*

– A Vásártér-előadást – és benne Vasilachét – Kovács Ildikónak köszönhetem, ahogyan a vásári bábjátékkal való igazi, mély, nagy találkozást is. Misztikusnak tűnhet, de tényleg máig nincs olyan nap, hogy ne beszélgetnék Ildikóval, ne gondolnék rá – bár fizikai valójában már 2008 óta nincs velünk. És nemcsak azért gondolok rá, mert a helyzetek ismétlődnek, hanem azért is, mert elementáris erővel volt jelen szakmai-emberi életemben. Amikor megérkezett hozzánk Kecskemétre, a Círókához, egyszerre minden más dimenzióba került. Akkor történt, amikor kiloptuk

magunkat a nagyszínházból, megszüntünk tagozat lenni, és megkezdtük az önálló életünket. Volt egy „függetlenség napja”, amikor több együttes eljött hozzánk, hogy ezen a módon is kinyilvánítsa szolidaritását. Ildikónak – túl a hatvanon – megtetszett az az energia, ami azokból a fiatalokból áradt, akik mi voltunk akkor, a '90-es évek elején. Eleinte alapítványként működünk, annyi pénzünk volt, amennyit megkerestünk. Ildikó vállalta velünk ezt a bizonytalan léteket, körülbelül hat évig dolgozott velünk. Olyan minőségű mester volt, olyan gondolkodó, olyan ember, akihez fogható nem ismerek. Szonyú nagy kár, hogy későn kezdte el az összegzést, és gondolatainak, elméleti fölvetéseinek csak töredéke jelenhetett meg nyomtatásban. Hihetetlenül pontosan tudta megfogalmazni a bábót, a bábjátékot, a bábjátékost, a játékot magát – és mindenekelett a játék örömet, a gyerek tiszteletét és szeretetét. A pályáján a maga komplexitásában jelent meg a kísérletezés és a tradíció. És minden porcikájával azon volt, hogy a tapasztalatát, tudását átadja nekünk. Amikor próbáltunk, nem adott hagyományos instrukciókat, inkább elindított valamit, utakat nyitott meg. Nem hagyományos szituáció-elemzést tartottunk, hanem sokkal mélyebbről, a játék oldaláról, a bennünk felszabaduló játékoság felől közelítette meg ezeket az előadásokat. Néha ma is előveszem a feljegyzéseit, amelyeket egy-egy előadás megszületése közben adott nekünk, böngészem a fura kézírását – hát, nem mindig járok sikerrel. A vásári bábjátékhoz való kapcsolatom kialakulását Ildikó határozta meg – határozza meg máig. A felnőtteknek szánt *Purgateátrium*-előadásban a német Kasperl, a magyar Vitéz László és a román Vasilache találkozott három különböző színpadon a világ szennyével megküzdve, legyőzve a pénzt, a hatalmat. Talán egy kicsit didaktikusnak is éreztük akkor ezt a győzelmet, pedig egyáltalán nem volt az. Ez volt az első nagy találkozásunk ezzel a műfajjal. Az előadásnak – amelyhez egyébként Orbán György szerzett zenét – nagyon nagy sikere volt, több fesztiválon felléptünk vele, Romániában, Németországban. A Vasilache-játékot teljes egészében románul játszottam, Konstanzban nem hitték el, hogy nem beszélem a nyelvet. Hát nem beszéltem: ki volt nekem írva nagyobb részt fonetikusan a szöveg. Aztán Ildikóval csináltuk meg

*Hogyan házasodott meg
Petruska?*

R: Kovács Géza,
T: Majoros Gyula, 2000

Batu-Tá kalandjai. 2013. Vojtina Bábszínház, Debrecen

Vitéz László. Az elásott kincs. 2013. Mesebolt Bábszínház, Szombathely

a *Sose halunk meg* című gyerekelőadást, abban is fölött Kasperl, Vitéz László és Vasilache. Pályi János innen kapta ajándékba Vitéz Lászlót, itt kezdődött az ő csodálatos Vitéz László-pályája. Én pedig elmondhatom, hogy talán Kelet-Európa első három legjobb Vasilache-játékosa között vagyok – mert nem is tudom, hogy játssza-e rajtam kívül valaki (nagy nevetés). Amikor az *Akárkit* csináltuk, és a fel-függesztett fakoporsó leesett, betörte az orromat, átkozódva rohantam el, mert tehetségtelennek éreztem magam: abban a pillanatban biztos voltam benne, hogy képtelen leszek megbirkózni a feladattal. Ildikó várt, én néhány óra múlva visszamentem próbálni – és mégis megcsináltuk. Életem egyik legnagyobb – vagy talán a legnagyobb – színészi élménye, hogy sikerült: katartikus volt a bemutató, emlékeim szerint a közönség számára is. Mintha egyetemre jártunk volna abban a hat évben: Ildikó többet jelentett számunkra, mint a prágai főiskola. Ahova én a '80-as évek végén felvételt nyertem, de egy év elteltével – a nyelviskola után, a bábrendező szak voltaképpeni megkezdése előtt – hazajöttem, mert fontosabb volt a Círóka, a család. Prága mégsem volt hiába: akkor ismerkedtem meg például Boráros Szilárdal – ő ott szerzett bábtervezőművész-diplomát –, onnan datálódik a barátságunk. Ma is közvetlen munkatársam a Meseboltban. Mindig ez a legfontosabb: hogy kikkel hoz össze a sors, milyen találkozásokban van részed. Adódnak különös visszatérések, ismétlődések: annak idején a kecskeméti Akárki-játék díszletét Majoros Gyula tervezte – őt hívtam meg tervezőnek 2012-ben a Mesebolt utcaszínházi Akárki-játékához is.

– *Megfogalmazható, hogy számodra mi a vásári bábjáték?*

– Az elmúlt években egyre inkább megértettem, hogy Ildikó miért adott a kezünkbe vásáribáb-figurát, miért szerette volna, hogy mi néhányan – akiket a feladatra alkalmasnak, érdemesnek talált – elmélyedjünk a vásári bábjátékban. Azért, mert ez egy fantasztikus bábszínész-nevelési eszköz és lehetőség: a kesztyűs-bábjátéknak és a közönséggel való kapcsolattartásnak az esszenciája. Egyszerre kell kontrollálnak és átéltnek lenned, miközben a két kezed különböző ritmusban játszik és akár öt-hatnyolc figurát jelenítesz meg hangban is. Fantasztikus

ézés, amikor ott vagy egyedül – a két kezeden két figurával, akiknek képes vagy átadni a benned lévő erőket, képességeket. Nemcsak velük folytatasz párbeszédet, hanem általuk a közönséggel is. Oda-visz-szaáramló energiáról és csodáról van szó. Amikor kesztyűsbábbal játszol, annyira szervesen, a lehető legközvetlenebb módon kapcsolódsz a figurához – szó szerint belebújsz –, hogy a véred lüktetését, a szíved ritmusát adod át neki. A bábú sosem hagy cserben, ha törődsz vele. Még a szurtos fenekű ördög és a savanyú leheletű halál sem. Mindig a barátaid maradnak. Erről nem szoktam beszélni, de nekem ezek a bábok – a Vásártér-játékból – tényleg a barátaim, mondhatnám az üzlettársaim. Nagyon jólesik néha elbeszélgetni velük. Megköszönni az előadást, megsimogatni őket kezdés előtt. Volt egy figurásorom *Az aranyszörű bárány-játékhoz* (az is a Vásártér része), amelyet Ildikónak ajándékoztam – adtam vissza – a 80. születésnapján. Új garitúra készült, de fontos volt, hogy az elsőt ő kapja meg. Nagyon szoros a kapcsolat a báb és a játékos között. Nem véletlen, hogy amikor Heni bácsi átvette a Kossuth-díjat, vitte magával Vitéz Lászlót is. Ő maga volt Vitéz László. Aki ezt nem éli át, nem képes ilyen módon azonosulni a figurájával, abból soha nem lesz mágus – az bábszínész marad. Kiváló bábszínésznek lenni persze megbecsülendő, tiszteletreméltó teljesítmény. Ildikónak van néhány minőségi kategóriája, a kóklettól a bábszínészen, a bábjátékoson át a mágusig. Mágusból nagyon kevés van, egy kezem néhány ujján meg tudom számolni. A félreértések elkerülése végett: én nem tartozom ebbe a kategóriába.

– *Mágikus pillanatokból azért a pályádon nincs hiány: több más elismerés mellett két nemzetközi fesztiválon is elnyerted a legjobb játékos díját. De akkor maradjunk annyiban, hogy nem kizárólag a játékra tetted föl az életedet: nemcsak játékosként viszed tovább a vásári hagyományt – hagyományokat –, hanem rendezőként, bábszínház-igazgatóként, sőt: az ezredforduló óta tanárként is. Bár a Meseboltban a társulati lét maga folyamatos tanulás – ezek szerint valahogy úgy, ahogy anno a Círókánál.*

– Rendeztem Kecskeméten Petruska-játékot, amit aztán bevitettem a Színház- és Filmművészeti Egyetemre is, ahol Schneider Jankóékat, Tengely Gáborékat

tanítottam először. És mert nem állt rendelkezésünkre semmiféle bábkészlet, elkértem Kecskemétről a Petruska-díszletet és a figurákat, így született meg annak az osztálynak a vizsga-előadása. Jankó, aki azóta önálló bábjátékos, itt ismerkedett meg ezzel a műfajjal. Nemrég a debreceni Vojtina Bábszínházban közösen hoztuk létre Batu Tá figuráját és történetét, amely részben a mélyebb, démonokkal való küzdelemből indul el, de fontosnak tartottam általa megmutatni azt is, hogy milyen következményei lesznek, milyen reakciókat és válaszokat vált ki, ha megérkezik egy kis afrikai figura az európai közegbe. Fontos, jó játék-kísélet volt. A zalaegerszegi Griff Bábszínház 2004-es nyitóelőadása, az *Ördögsekér, sárkelep* szintén vásáribáb-dramaturgiára épült. Ott jelent meg először a Girgác Lacku nevű figura, aki később Veszprémben – egy rövid időre legalábbis – önálló életre kelt, amikor Futó Ákosnak rendeztem vele egy szóló bábjátékot. Részben szintén a Griffhez kötődik a *Punchék karácsonya* című ordenáré felnőtt-játékunk, amelyet Csató Katával és Szívós Karival alkottunk meg közösen: egy sosem-volt Punch-játékot – Punch-játék-elemekből. Az angolszász kultúrában ennek a műfajnak óriási tradíciója van, legalább négyszáz Punch-játékost tartanak számon Angliában – el tudunk mi képzelni négyszáz Vitéz Lászlót? Azt kutattuk, hogy ennek a szörnyűséges, erőszakos Punch-figurának milyen belső tartalmai vannak és hogyan jeleníthetők meg a mai világban. Karácsony tájékán behelyezkedtünk Punchék családjába és arra jöttünk rá, hogy nagyon mély ösztönöket dolgoz fel és dob ki magából ez a figura. A legharmonikusabb családban is működnek rejtett agressziók: kinek ne jutott volna eszébe például, hogy az üvöltő gyereket fogja és kidobja az ablakon. Nem dobjuk ki persze, de Punch megteszi helyettünk, hihetetlen következetességgel – ezáltal kiolt-felold bennünk bizonyos feszültségeket. Ilyen egyszerű ez. Nagy, felelőtlen szórakozás volt számunkra ez a játék, közben izgalmas felismeréseket hozott. Katáék csodaszépen játsszák – kár, hogy nem futtattuk ki igazán; nagyon szórakoztató. A Ziranóval szintén volt-van közös vásári bábjátékos kalandunk – ráadásul félig-meddig már én is hottói vagyok, mint Varga Péter és Pfeifer Zsófi; telkem van ott. Péter Pulcinella-játékot szeretett volna, úgyhogy először is elkezdtünk beszélgetni erről

a csupa napfény, csupa ritmus figuráról; hogy mit jelent neki – és mit jelent nekem. Engem rendkívüli módon izgat például az a probléma, hogy az angol kapitalizmus miképpen formálja a maga képére Pulcinella karakterét. Sok Pulcinella-játékost láttam, személyesen Bruno Leonét, Salvatore Gattót – vagy Luca Rongát, aki aztán Pulcinella-workshopot is tartott Eger-váron a Griff-időszakban. Ezekből az élményekből, beszélgetésekből született meg Hottón a *Pulcinella kertészkedik*-előadás; nem is tudom, Péter hány éve játssza. Azt mondja, egy idő után észrevette, hogy már nem ő vezeti a figurát, hanem fordítva: a figura vezeti őt. Vagyis létrejött az a ritka és különös kapocs színész és figura között, amitől összetéveszthetetlenül személyessé válik a játék.

– *A román Vasilache, az orosz Petruska, a német Kasperl, az itáliai Pulcinella – és a mi Vitéz Lászlónk. Sok a hasonlóság – mi a különbség?*

– Az európai vásári bábjfigurák többnyire a hétköznapi élet problémáival küzdenek – ahogyminden ember. És akkor jön egy piros sapkás kis fickó, Vitéz László a palacintasütőjével – és egy sokkal mélyebb, atavisztikus réteget érint meg a lelkünkben: a mindannyiunkban ott munkáló halálfélelmet, hogy tréfát csináljon belőle. Ez egészen döbbenetes különbség. Fantasztikus, amikor előadásról előadásra legyőzheted a halált, kicsúfolhatod az ördögöket és jól fejbe supákolhatod őket. Megtisztító erejű játékosnak és nézőnek egyaránt.

– *Volt egy különleges „vásári munkád” a Nemzeti Színházban is: bábrendezőként, az akkori egyetemista osztályod közreműködésével vettél részt a Holdbeli csónakos – Weöres Sándor műfaji meghatározása szerint mese bábokkal – színre vitelében. A bábokat – ki más – Boráros Szilárd tervezte. Csodálatos előadás jött létre, tíz évig volt műsoron, 2003-tól 2013-ig.*

– A Holdbeli csónakos egész fantasztikus univerzuma bábszínházból születik meg, kiindulópontja egy Vitéz László-játék. Nagy élmény volt együtt dolgozni Valló Péterrel és a színészekkel, akik valamilyen hihetetlen alázattal vették ki a részüket a munkából – és csodálkoztak rá a bábszínház működésére. Szilárd Keresztes Dóra tervei alapján rakta át bábra azt a gyönyörű világot. Akkor kerültem máig

Gigác Lacku.
R: Kovács Géza,
T: Boráros Szilárd,
játssza: Futó Ákos, 2009.
Kabóca Bábszínház, Veszprém

Karácsony Puncskénál. 2007. R: Kovács Géza, T: Boráros Szilárd, Játsszák: Csató Kata, Szívós Károly

tartó barátságba Szarvas Jóskával. Tényleg szép előadás született: a mostani Nemzeti Színháznak ez idáig a Holdbeli csónakos a leghosszabb szériája.

– *Amikor a vásári bábjátékról van szó, többnyire a gazdag múltra visszatekintő cseh, német hagyomány kerül elő – mint forrás és zsinórmérték. Kemény Henrik életműve iránt mintha mostanában, a halála után kezdene növekedni az érdeklődés – bár ez szinte törvényszerű jelenség. Fölmértük, hogy valójában ki volt ő?*

– Egy „vén kamasz”: se nem felnőtt, se nem gyerek. Az igazi bábjátékosok mindvégig képesek megmaradni ebben a „pánpéteri”, vitézlászlói állapotban – ahogy Heni is megmaradt. Tudod, mi a furcsa? Amikor Európa egyik legjobb bábszínháza, a cseh DRÁK Színház –, amelynek alapítója, Jan Dvořák kétszer is rendezett nálunk Kecskeméten – Petruska-játékra készült, a színészek előbb eljöttek Budapestre, hogy megnézzék, hogyan játszik Kemény Henrik vásári bábjátékot. A Kemény-Kormgut család egészen egyedülálló jelenség: három generáción át építették azt a tradíciót, amelynek letéteményesei most már mi vagyunk. Vitéz László a magyar színház-történetnek az egyetlen olyan jogfolytonos figurája, amely az 1800-as évek közepétől folyamatosan él, lélegzik, megújul. Nagyon izgat évek óta Heniék családrégénye is, Gimesi Dórával álmodozunk arról, hogy egyszer filmre kellene vinni. Bizonyos szempontból ugyanaz a tipikus közép-európai történet, amelynek egy változatát Szabó István megfogalmazta *A napfény* ízében. De micsoda téma fölfedezni azt az utat, amelynek során a kis zsidó cipész – aki a nagypapa – egyszer csak úgy dönt, hogy elszegődik vásári mutatványosnak, amiből aztán kultúrateremtő erő válik: megszületik a magyar színház-történet emblematisz figurája.

– *Miközben az igazgatói irodádban ülünk – és túl vagyunk a gratuláción: a napokban szavazott neked bizalmat újabb öt évre a Mesebolt élén a szombat-helyi közgyűlés –; szóval miközben az irodában ülünk, a szomszédban Lehőcz Zsuzsa és Takács Dániel vásári marionettjátékot tanul, mindjárt premier, Boráros Milada rendezésében. Az évad első felében pedig te rendeztél Vitéz László-játékot Takács Daninak. Az előadás kincs nagyon szépen, finoman mutatja meg, hogy a Kemény Henrik-hagyomány csak úgy őrizhető meg hitelesen, ha a játékos nem utánoz, legfeljebb*

gyöngéden reflektál. Dani Vitéz Lászlója például „Heni keresztapámat” emlegeti az előadásban.

– Magát a darabot is több Vitéz László-játékból állítottam össze, azt szerettem volna, ha a lelkünk mélyét megérintő Vitéz Lászlót ismerhetik meg ebben az előadásban a gyerekek. Rengeteg felvett megnéztünk, sokat beszélgettünk – abszolút tudatos törekvés volt, hogy ne utánozza például Heni jellegzetes hanglejtését, inkább önmagából építkezzen. Daninak sokféle tehetsége van, és csak remélni merem, hogy a sorjázó szerepei mellett meg fogja érezni a Vitéz Lászlónak a fontosságát – és tud majd élni azzal a lehetőséggel, hogy kapott a kezére egy ilyen figurát.

– *Boráros Szilárd Vitéz Lászlója is azért nagyon jó, mert nem egy az egyben másol: úgy autentikus, hogy közben „boráros-szilárdos”, azonnal fölismerhető.*

– Nagy kihívás a bábtervező számára, hogy meddig tartja meg a figurát hagyományában, és mikor teszi hozzá a saját kézjegyet: az arányokat jól eltalálni csak egy hajszálon múlik. Különbösen ez a Vitéz László pontosan Dani kezére készült, a parván az ő magasságához igazodik, a szélessége az ő karjainak feszítvólságát veszi alapul. Minden nagyon személyes – másképpen egy ilyen előadásba nem is érdemes belevágni.

– *Bábművészként, rendezőként, a Kemény Henrik hagyatékát kezelő alapítvány kuratóriumának tagjaként mit gondolsz, mit kellene tenni azért, hogy tovább erősödjön – méltó helyre kerüljön – a Vitéz László-hagyomány?*

– A hagyaték megérdemelné végre az állandó, előadások befogadására is alkalmas múzeumot. Az alapítvány nevében el is készítettünk egy komoly koncepciót – hogy mi lesz belőle és mikor, ebben a pillanatban nem tudom megmondani. Jó volna aztán megszervezni, útnak indítani a piros sapkások fesztiválját – mondjuk Szombathelyen és Debrecenben, regionális kicsapongásokkal. De a legfontosabb, hogy Vitéz László valami módon bekerüljön az oktatásba – hogy minél többször találkozhassanak vele a gyerekek. Ez az alapja mindennek: aki gyerekkorában a játék örömén keresztül megismerkedik Vitéz Lászlóval, felnőttként is nagyobb eséllyel vesz bábót a kezére.

Pulcinella kertészkedik. R. Kovács Géza, T. Boráros Szilárd, Játsszák: Varga Péter, Pfeifer Zsófia, 2011.
Zirány Színház, Hottó. Fotó: Németh Csaba Elek

CHAPTERS FROM GÉZA KOVÁCS' TRAVELS

This is an interview with the puppeteer Géza Kovács, who is also director of the Mesebolt Puppet Theatre in Szombathely. He talks about his work in puppet theatre and, throughout, characterizes his relationship to puppetry as deep, unbreakable and beautiful. He first encountered puppetry at the Teacher Training College in Kecskemét, where he met László Báron. Later, he attended the National Puppet Theatre's Studio, but he didn't learn about fairground puppetry until he encountered Emőke Mészáros. Around 1987-86, he, János Pályi and László Rumi founded the *Maskarás* (Disguise) Ensemble. They performed fairground plays and other forms of street theatre. But it was thanks to Ildikó Kovács that Géza Kovács came to know and have such an authentic and profound exposure to fairground puppetry. Among the fairground plays he performed was one for a solo performer, *Vásártér* (Fairground Place), which included Vasilache. But together they also created a piece for adults, *Purgateátrium*, in which the German Kasperl, the Hungarian Vitéz László and the Romanian Vasilache met on three different stages. There they battled squalor, conquered greed and money and overcame power.

For Géza Kovács, fairground puppetry is an educational tool, but even more so an opportunity for building an essential relationship between a glove puppet and an audience. "There you are alone with two characters – one on each hand – and they're capable of transferring the strengths and abilities within you. You not only converse with them, but through them with the audience. We're talking about energy flowing back and forth. We're talking about a miracle. When you play with a glove puppet so organically, you are connected to the figure in the most direct way. You literally slip into it so that you transfer the pulsing of your blood, your heart's rhythm to it. A puppet will never let you down if you take care of it." Kovács carried on the traditions of fairground puppetry not only as a puppeteer, but also as a director, as puppet theatre director and since the millennium as a teacher as well. He directed *Petrushka* in Kecskemét, and with Jankó Schneider of Debrecen's Vojtina Puppet Theatre, he created the story and characters for *Batu Tá*. In Zalaegerszeg, he made fairground puppetry dramaturgy the basis for the Griff Theatre production of *Ördögsekér-sárkelep*. *Punch's Christmas* is a play for adults using elements from Punch and Judy plays. For the Ziráno Theatre in Hottó, he created the piece *Pulcinella Does Some Gardening*. On the differences between the Romanian Vasilache, the Russian Petrushka, the German Kasperl, the Italian Pulcinella and their Hungarian counterpart Vitéz László, he says: "For the most part, the European fairground puppetry struggle with the problems of everyday life – just like everybody. And then in comes this little guy with a red cap, Vitéz László, with his frying pan, and it touches a much deeper, atavistic layer in our soul. We all fear death, and he makes a joke of it. That is a quite astonishing difference. It's fantastic when you can overcome death one performance after another. You can mock demons and bash them on the head. It has a purifying effect on both puppeteers and spectators."